

Tlačová správa

Košice 7. júna 2015

Výskumný tím medzinárodnej štúdie „**Health Behaviour in School Aged Children**“ (ďalej len HBSC) zaoberajúcej sa so zdravím súvisiacim správaním 11-, 13- a 15-ročných školákov, bol v máji a júni 2014 po štyroch rokoch opäť v teréne. Z výskumu realizovanom na 9836 žiakoch zo 130 základných škôl na celom Slovensku vyplynuli nasledovné zistenia.

Deti najviac trápia alergie

Približne tretina školákov mala aspoň jeden úraz v priebehu uplynulého roka. Oproti zberu v roku 2010 je to nárast vo všetkých vekových skupinách. Každé druhé dievča vo veku 15 rokov odpovedalo, že prežívalo dve alebo viac zdravotných ťažkostí za uplynulý mesiac. Celkovo udávali viac zdravotných ťažkostí starší školáci a dievčatá. Približne tretinu školákov trápia alergie ako najčastejšie zo sledovaných chronických ochorení. Dievčatá vo všetkých vekových skupinách užívali lieky na bolesti hlavy či na bolesti brucha častejšie ako chlapci. Lieky na bolesti hlavy za uplynulý mesiac užívalo približne každé druhé dievča vo veku 13 a 15 rokov. Podobne lieky na bolesti brucha užívalo za uplynulý mesiac každé tretie dievča vo veku 13 rokov a každé druhé dievča vo veku 15 rokov.

Energetické a sladené nápoje sú pre školákov bez obmedzení

Približne štvrtina školákov uviedla každodenné pitie sladených nápojov. Každý piaty školák uviedol, že pije energetické nápoje jedenkrát týždenne alebo častejšie. Približne 4 z 10 školákov vo veku 11 rokov rodičia nijako neobmedzujú, jesť sladkosti a piť sladené nápoje môžu kedykoľvek.

Fajčenie a pitie alkoholu je pre 15-ročných OK

V porovnaní s rokom 2010 došlo k poklesu fajčenia či pitia alkoholu u školákov. Asi štvrtina 15-ročných uviedla, že fajčila za uplynulý mesiac. Takmer tri štvrtiny 15-ročných školákov majú skúsenosti s pitím alkoholu a asi tretina chlapcov a pätina dievčat vo veku 15 rokov pije alkoholu aspoň raz za týždeň. Takmer tretina 15-ročných uviedla, že už majú skúsenosť s opitnosťou a z nich asi tretina vo veku 13 rokov a menej. Takmer tri štvrtiny 15-ročných pritom zdieľa názor, že je OK, ak spolužiaci pijú alkohol a asi polovica 15-ročných si myslí, že je OK, keď sa spolužiaci niekedy opijú. Asi tretina chlapcov a štvrtina dievčat vo veku 15 rokov si myslí, že je OK, ak spolužiaci fajčia marihuanu. Celkovo je pozitívny postoj k uvedenému správaniu výraznejší u starších školákov v porovnaní s tými mladšími.

Sexuálne skúsenosti má stále viac 15-ročných školákov

Väčšina 15-ročných školákov uviedla, že v priebehu posledného roka s niekým chodila, respektíve mala rande. Skúsenosť s pohlavným stykom priznalo 14% dievčat a 18% chlapcov vo veku 15 rokov. U dievčat došlo k štatisticky významnému nárastu oproti roku 2010. Najčastejšou odpoveďou 15-ročných školákov, ktorí mali sexuálnu skúsenosť, bola, že ich prvý pohlavný styk sa udial v pravý čas.

Tretina školákov nemá nijako organizovaný voľný čas

Pri porovnaní rokov 2010 a 2014 sme zistili významný nárast v pravidelnej fyzickej aktivite u 11-ročných chlapcov aj dievčat, u 15-ročných chlapcov naopak došlo k poklesu. Vo veku 11 rokov je pravidelne fyzicky aktívny každý tretí chlapec a každé štvrté dievča. Vo veku 15 rokov je to už len približne každý štvrtý chlapec a len 2 z 10 dievčat. Mladší školáci sú v porovnaní so staršími častejšie fyzicky aktívny každý deň, chlapci sú významne aktívnejší ako dievčatá vo všetkých vekových skupinách. Pozitívnu zmenou je pokles množstva času tráveného sledovaním TV (2 a viac hodín denne) u 11- a 13-ročných chlapcov a dievčat. Celkovo sleduje TV 2 a viac hodín denne približne 50-70% školákov. V súvislosti s organizovanými voľno-časovými aktivitami (napr. aktivity v športovom alebo inom klube alebo organizácii), približne tretina školákov uviedla, že nerobíva žiadnu takúto aktivitu.

Chýba rodičovská kontrola

Takmer u polovice 11-ročných školákov chýbajú rodičovské pravidlá o tom, ako dlho môžu sledovať televíziu. Podobne asi 4 z 10 chlapcov a dievčat má málo alebo vôbec nemá rodičovské pravidlá o tom, ako dlho môžu byť na internete.

O šikane školáci nehovoria

Približne každý desiaty školák a školáčka uviedli, že sa stali obeťou šikanovania aspoň 2-3-krát za mesiac. Viac ako 10% školákov uviedlo, že boli aktérmi šikany aspoň 2-3-krát za mesiac. Skoro polovica tých, ktorí sa zúčastnili šikany, sa však s touto skutočnosťou nezdôverila nikomu. Asi štvrtina povedala o šikane rodičovi, pätina spolužiakom a desatina učiteľovi.

Klesá pozitívny vzťah k škole

V škole sa viac páči dievčatám ako chlapcom, viac mladším ako starším školákom. Až 34% 11-ročných dievčat a 21% 11-ročných chlapcov uviedlo, že sa im v škole veľmi páči. U 15-ročných dievčat to bolo už len 18% a u 15-ročných chlapcov len 13%. Oproti roku 2010 došlo k celkovému poklesu spokojnosti so školou.

Školám chýbajú dostatočne vybavené špecializované učebne

Pozornosť je v rámci HBSC venovaná aj samotným školám. Njačastejším problémom sú plesne. Ako problém to uviedlo cez 90% opýtaných škôl. Približne každá tretia škola uviedla, že pre zlepšenie bezpečnosti ich škola potrebuje rozsiahlu renováciu a v každej druhej škole chýbajú dostatočne vybavené špecializované učebne.

Ako uvádza hlavná riešiteľka slovenského HBSC tímu pôsobiaceho na **Ústave psychológie zdravia Lekárskej fakulty UPJŠ** prof. Andrea Madarasová Gecková, PhD: „Národná správa poskytuje komplexné informácie o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní školákov v ich sociálnom kontexte, ktoré je možné využiť pri tvorbe a hodnotení stratégií a politik zameraných na podporu zdravého vývinu školákov. Je zdrojom informácií pre odborníkov z praxe, učiteľov, rodičov i širokú verejnosť.“

Informácie o HBSC štúdiu

Health Behaviour in School Aged Children“ (ďalej len HBSC) je jedna z prvých medzinárodných prierezových štúdií, ktorá začala ako iniciatíva troch krajín v roku 1983 (UK, Fínsko a Nórsko). Postupne sa pridávali ďalšie krajiny a štúdia bola prijatá Svetovou zdravotníckou organizáciou WHO (1983). V súčasnosti na nej spolupracuje 44 krajín Európy a Severnej Ameriky.

Slovensko participovalo doteraz na piatich zberoch údajov. Posledný sa uskutočnil v školskom roku roku 2013/2014. Zúčastnilo sa ho 9836 žiakov zo 130 základných škôl na celom Slovensku.

K realizovaniu štúdie prispela aj podpora Kancelárie WHO na Slovensku a podpora Ministerstva zdravotníctva SR a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Pre ďalšie informácie môžete kontaktovať:

Mgr. Peter Kolarčík, PhD

Člen slovenského tímu HBSC

Ústav psychológie zdravia

Lekárka fakulta

Univerzita P. J. Šafárika

Trieda SNP 1, 04011 Košice, Slovensko

Tel.: 055 234 3396, 0908 032 992

E-mail: peter.kolarcik@upjs.sk